Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
P. CRUZ VILLALÓN
fremsat den 11. juni 2015 [1]

Sag C-572/13

Hewlett-Packard Belgium SPRL
og
Epson Europe BV
mod
Reprobel SCRL

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Cour d'appel de Bruxelles (Belgien))

»Tilnærmelse af lovgivningerne — immaterialrettigheder — ophavsret og beslægtede rettigheder — direktiv 2001/29/EF — eneret til reproduktion — undtagelser og indskrænkninger — artikel 5, stk. 2, litra a) og b) — undtagelsen om reprografi — undtagelsen om privatkopiering — begrebet »rimelig kompensation« — opkrævning af vederlag i form af en rimelig kompensation for brug af multifunktionsprintere — kumulation af faste og forholdsmæssige vederlag — beregningsmetode — modtagere af den rimelige kompensation — ophavsmænd og forlæggere«

1. Domstolen har i den foreliggende sag endnu en gang fået forelagt en anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet [2], og nærmere bestemt dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra a) og b), der giver medlemsstaterne mulighed for i deres nationale ret at indføre undtagelser til ophavsmændenes eneret til reproduktion i form af henholdsvis en undtagelse om reprografi og en undtagelse om privatkopiering.

2. De sagsøgende virksomheder i hovedsagen har i deres egenskab af importører og/eller producenter af multifunktionsprintere i det væsentlige anfægtet størrelsen af det beløb, som de er blevet opkrævet i form af den rimelige kompensation, der skal betales i henhold til undtagelsen om reprografi i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, og har således givet Domstolen lejlighed til at undersøge en bestemmelse, som den i langt mindre grad har haft anledning til at fortolke end samme direktivs artikel 5, stk. 2, litra b).

1 — Originalsprog: fransk.
2 — EFT L 167, s. 10.

I – **Retsforskrifter**

A – *EU-retten*

3. Artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29 bestemmer:

»2. Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i den i artikel 2 nævnte ret til reproduktion med hensyn til:

a) reproduktioner på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, bortset fra trykte noder, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation

b) reproduktioner på ethvert medium foretaget af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation, i forbindelse med hvilken der tages hensyn til anvendelse eller ikke-anvendelse af de i artikel 6 nævnte tekniske foranstaltninger på det pågældende værk eller den pågældende frembringelse.«

4. De vigtigste betragtninger til og andre bestemmelser i direktiv 2001/29, der eventuelt måtte være relevante for løsningen af tvisten i hovedsagen, vil blive citeret efter behov i den følgende gennemgang. Det er imidlertid hensigtsmæssigt at citere 37. betragtning til dette direktiv, der har følgende ordlyd:

»De nationale ordninger for reprografi, der måtte findes, skaber ikke store hindringer i det indre marked. Medlemsstaterne bør have mulighed for at indføre en undtagelse eller indskrænkning med hensyn til reprografi.«

B – *Belgisk ret*

5. Artikel 1, stk. 1, i lov om ophavsret og beslægtede rettigheder af 30. juni 1994[3] bestemmer:

»Ophavsmanden til et litterært eller kunstnerisk værk har eneret til at reproducere værket eller lade det reproducere, uanset på hvilken måde eller i hvilken form dette sker (det være sig direkte eller indirekte, midlertidigt eller permanent, helt eller delvist).

[...]«

6. LDA's artikel 22, stk. 1, i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for forelæggelsesafgørelsen[4], bestemmer:

»Når værket er offentliggjort på lovlig vis, kan ophavsmanden ikke modsætte sig

[...]

4° reproduktion af dele af eller hele artikler eller plastiske værker eller korte uddrag af andre værker på et grafisk medium eller lignende, når denne reproduktion foretages til rent private formål og ikke skader værkets normale udnyttelse;

3 — *Moniteur belge* af 27.7.1994, s. 19297, herefter »LDA«.

4 — Det bemærkes, at disse bestemmelser er blevet ændret ved lov om diverse bestemmelser, navnlig vedrørende retlige anliggender, af 31.12.2012, *Moniteur belge* af 31.12.2012, s. 88936, der trådte i kraft den 1.12.2013, efter at anmodningen om præjudiciel forelæggelse var blevet indleveret til Domstolen.

4°a reproduktion af dele af eller hele artikler eller plastiske værker eller korte uddrag af andre værker på et grafisk medium eller lignende, når denne reproduktion foretages med henblik på brug i undervisning eller videnskabelig forskning i et omfang, der er berettiget af det forfulgte formål uden vinding for øje og ikke skader værkets normale udnyttelse […]

[...]

5° reproduktion af lyd- og videoproduktioner, der foretages og alene anvendes til familiemæssig brug.«

7. LDA's artikel 59-61 bestemmer:

»Artikel 59

Ophavsmænd til og forlæggere for værker på et grafisk medium eller lignende har ret til et vederlag for reproduktion af værket, herunder under de betingelser, der er fastsat i artikel 22, stk. 1, nr. 4 og 4a, og artikel 22a, stk. 1, nr. 1 og 2.

Vederlaget betales af producenten, importøren eller erhververen inden for Fællesskabet af apparater, som giver mulighed for kopiering af beskyttede værker, når disse apparater bringes i omsætning på det nationale område.

Artikel 60

Endvidere skal der betales et forholdsmæssigt vederlag, der fastsættes efter antallet af kopier, af fysiske eller juridiske personer, der tager kopier af værker, eller i givet fald således, at disse personer friholdes for deres forpligtelse af personer, der mod betaling eller gratis stiller et reproduktionsapparat til rådighed for andre.

Artikel 61

Kongen fastsætter størrelsen af de i artikel 59 og 60 omhandlede vederlag ved kongelig anordning behandlet af Conseil des ministres (ministerrådet). Det i artikel 60 omhandlede vederlag fastsættes i forhold til hver enkelt sektor.

Kongen fastsætter nærmere bestemmelser om opkrævning, fordeling og kontrol af disse vederlag samt hvornår de forfalder.

Med forbehold for internationale aftaler fordeles de i artikel 59 og 60 omhandlede vederlag ligeligt mellem ophavsmænd og forlæggere.

På de betingelser og efter de nærmere bestemmelser, som kongen fastsætter, kan opkrævningen og fordelingen af vederlagene overlades til et repræsentativt selskab udvalgt blandt de selskaber, der forvalter ophavsrettigheder.«

8. Størrelsen af det faste vederlag og det forholdsmæssige vederlag er fastsat i artikel 2, 4, 8 og 9 i kongelig anordning af 30. oktober 1997 om vederlag til ophavsmænd og forlæggere for kopiering med henblik på privat brug eller brug i undervisningsøjemed af værker på et grafisk medium eller lignende [5]. Disse artikler har følgende ordlyd [6]:

»Artikel 2

1. Det faste vederlag, der finder anvendelse på kopimaskiner, fastsættes til:

1° [5,01] EUR for en kopimaskine, som tager mindre end 6 kopier i minuttet

2° [18,39] EUR for en kopimaskine, som tager mellem 6 og 9 kopier i minuttet

3° [60,19] EUR for en kopimaskine, som tager mellem 10 og 19 kopier i minuttet

4° [195,60] EUR for en kopimaskine, som tager mellem 20 og 39 kopier i minuttet

5° [324,33] EUR for en kopimaskine, som tager mellem 40 og 59 kopier i minuttet

6° [810,33] EUR for en kopimaskine, som tager mellem 60 og 89 kopier i minuttet

7° [1 838,98] EUR for en kopimaskine, som tager mere end 89 kopier i minuttet.

Det faste vederlag fastsættes under hensyntagen til hastigheden for sort/hvide kopier, og tilsvarende gælder for apparater, der kan foretage farvekopier.

2. Det faste vederlag, der finder anvendelse på duplikatorer og offset-maskiner til kontorbrug, fastsættes til:

1° [324,33] EUR for en duplikator

2° [810,33] EUR for en offset-maskine til kontorbrug.

[…]

Artikel 4

For apparater, som integrerer flere funktioner svarende til funktionerne for de i artikel 2 og 3 omhandlede apparater, er det faste vederlag det højeste beløb blandt de i artikel 2 og 3 fastsatte, som finder anvendelse på det integrerede apparat.

[…]

5 — *Moniteur belge* af 7.11.1997, s. 29874, herefter »kongelig anordning af 30. oktober 1997«.

6 — Tallene fremgår af en udtalelse fra Generaldirektoratet for regulering og organisering af markedet af 4.11.2012 om automatisk indeksregulering af de beløb, der er nævnt i kongelig anordning af 30. oktober 1997 (avis de la Direction générale de la Régulation et de l'Organisation du marché, du 4 novembre 2012, relatif à l'indexation automatique des montants mentionnés à l'arrêté royal du 30 octobre 1997), *Moniteur belge* af 4.11.2013, p. 83560.

Artikel 8

Hvis skyldneren ikke samarbejder, som fastsat i artikel 10-12, fastsættes det forholdsmæssige vederlag til:

1° [0,0334] EUR pr. kopi af det beskyttede værk

2° [0,0251] EUR pr. kopi af det beskyttede værk, der er foretaget ved hjælp af apparater, som anvendes af en undervisningsinstitution eller en institution, der foretager offentligt udlån.

De i stk. 1 omhandlede beløb ganges med to for farvekopier af beskyttede værker i farver.

Artikel 9

Såfremt skyldneren har samarbejdet ved forvaltningsselskabets opkrævning af det forholdsmæssige vederlag, fastsættes vederlaget til:

1° [0,0201] EUR pr. kopi af det beskyttede værk

2° [0,0151] EUR pr. kopi af det beskyttede værk, der er foretaget ved hjælp af apparater, som anvendes af en undervisningsinstitution eller en institution, der foretager offentligt udlån.

De i stk. 1 omhandlede beløb ganges med to for farvekopier af beskyttede værker i farver.«

9. Det i artikel 8 og 9 omhandlede samarbejde defineres nærmere i artikel 10-12 i kongelig anordning af 30. oktober 1997. Artikel 10 bestemmer:

»Debitoren anses for at have samarbejdet, når den pågældende:

1° har indgivet en erklæring for den relevante periode til forvaltningsselskabet i henhold til bestemmelserne i afdeling 3

2° har foretaget foreløbig betaling til forvaltningsselskabet på det tidspunkt, hvor erklæringen indgives til dette, af det forholdsmæssige vederlag for det antal angivne kopier af beskyttede værker gange med den relevante takst i henhold til artikel 9 og

3° a) har fastsat antallet af kopier af beskyttede værker, der er foretaget i den relevante periode, efter fælles aftale med forvaltningsselskabet inden 200 arbejdsdage efter modtagelsen af erklæringen eller

b) har givet de oplysninger, der er nødvendige for udfærdigelsen af den i artikel 14 omhandlede udtalelse, når forvaltningsselskabet har anmodet om en udtalelse i henhold til denne artikel.«

10. Artikel 14 i kongelig anordning af 30. oktober 1997 bestemmer:

»1. Fastsættes antallet af kopier af beskyttede værker, der er foretaget i den relevante periode, ikke efter fælles aftale mellem skyldneren og forvaltningsselskabet, kan forvaltningsselskabet anmode om en udtalelse om det antal kopier af beskyttede værker, der anslås at være foretaget i den relevante periode.

Forvaltningsselskabet underretter skyldneren om anmodningen om udtalelse inden for 220 arbejdsdage fra den dato, hvor forvaltningsselskabet har modtaget skyldnerens erklæring.Udtalelsen udfærdiges af en eller flere eksperter, der udpeges:

1° efter fælles aftale mellem skyldneren og forvaltningsselskabet eller

2° af forvaltningsselskabet.

Forvaltningsselskabet kan ved anvendelsen af tredje afsnit, nr. 2, alene udpege en eller flere eksperter, der er godkendt af ministeren.

Udtalelsen afgives inden for en frist på ikke mere end tre måneder fra det tidspunkt, hvor den eller de udpegede eksperter har modtaget anmodningen om udtalelse.

2. Er eksperten eller eksperterne udpeget efter fælles aftale mellem skyldneren og forvaltningsselskabet, fordeles de udgifter, der er forbundet med ekspertudtalelsen, mellem parterne efter fælles aftale.Er eksperten eller eksperterne udelukkende udpeget af forvaltningsselskabet i henhold til stk. 1, tredje afsnit, nr. 2, kan forvaltningsselskabet kræve de udgifter, der er forbundet med ekspertudtalelsen, dækket af skyldneren, når samtlige følgende betingelser er opfyldt:

1° – Skyldneren har ikke tidligere givet forvaltningsselskabet de oplysninger, som dette selskab har anmodet om i henhold til artikel 22.

— Skyldneren har over for forvaltningsselskabet som svar på en anmodning om oplysninger i henhold til artikel 22 afgivet åbenbart urigtige eller ufuldstændige oplysninger.

2° Forvaltningsselskabet har i anmodningen om oplysninger som omhandlet i artikel 22 udtrykkeligt underrettet skyldneren om, at forvaltningsselskabet i de i nr. 1 nævnte tilfælde kan kræve, at skyldneren dækker udgifterne til en uafhængig ekspertudtalelse, som forvaltningsselskabet kan kræve iværksat.

3° Afholdelsen af udgifter til en ekspertudtalelse er objektivt begrundet.

4° Udgifter til ekspertudtalelsen er rimelige i forhold til den mængde af kopier af beskyttede værker, som forvaltningsselskabet med rimelighed har kunnet anslå.

[...]«

II – **De faktiske omstændigheder i hovedsagen**

11. Selskabet Hewlett-Packard Belgium [7] importerer til Belgien reprografiapparater til brug for virksomheder eller til hjemmebrug, herunder »multifunktionsapparater«, hvis hovedfunktion er at udskrive dokumenter med forskellig hastighed alt efter udskrivningskvaliteten, og som også kan scanne, kopiere samt modtage og sende telefax. Disse multifunktionsprintere, der er genstand for tvisten i hovedsagen, sælges sædvanligvis til en pris, som ikke overstiger 100 EUR.

12. Reprobel SCRL [8] er det eneste forvaltningsselskab i Belgien, som har til opgave at opkræve og fordele de beløb, der opkræves i form af en rimelig kompensation i henhold til undtagelsen om reprografi.

7 — Herefter »HPB«.

8 — Herefter »Reprobel«.

13. Den 16. august 2004 sendte Reprobel en telefax til HPB for at meddele dette selskab, at salget af multifunktionsprintere i princippet medførte, at der skulle betales en afgift på 49,20 EUR pr. apparat.

14. Da afholdelsen af en række møder og en skriftveksling med Reprobel ikke førte til en aftale om den takst, der skulle anvendes på disse multifunktionsprintere, anlagde HPB ved stævning af 8. marts 2010 sag mod Reprobel ved Tribunal de première instance de Bruxelles. HPB nedlagde i første omgang påstand om, at det skulle fastslås, at selskabet ikke var pligtig at betale vederlag for de apparater, som det havde bragt i omsætning, og subsidiært, at det vederlag, som det allerede havde betalt, udgjorde den rimelige kompensation, der skal betales i henhold til belgisk lovgivning, som fortolket i lyset af direktiv 2001/29. HBP nedlagde derefter påstand om, at Reprobel skulle tilpligtes at foretage en undersøgelse i henhold til artikel 26 i kongelig anordning af 30. oktober 1997, der bl.a. skulle belyse antallet af omtvistede apparater og muligheden for faktisk at anvende dem til at kopiere beskyttede værker og foretage en sammenligning af denne faktiske brug med den faktiske brug, der gøres af ethvert andet apparat, der anvendes til reproduktion af beskyttede værker, idet Reprobel i modsat fald skulle tilpligtes at betale en bøde på 10 mio. EUR.

III – **De præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen**

15. Under disse omstændigheder har Cour d'appel de Bruxelles ved dom af 23. oktober 2013, der er indleveret til Domstolens Justitskontor den 8. november 2013, besluttet at udsætte sagen og stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal ordene »rimelig kompensation«, der er anvendt i artikel 5, stk. 2, litra a), og artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 fortolkes forskelligt alt efter, om den reproduktion, der foretages på papir eller et lignende medium ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, foretages af en hvilken som helst bruger eller foretages af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle? Hvis spørgsmålet besvares bekræftende, hvilke kriterier skal denne forskellige fortolkning da bygge på?

2) Skal artikel 5, stk. 2, litra a), og artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 fortolkes således, at de tillader medlemsstaterne at fastsætte den rimelige kompensation, som tilkommer rettighedshaverne, i form af:

— et fast vederlag betalt af producenten, importøren eller erhververen inden for Fællesskabet af apparater, som gør det muligt at kopiere beskyttede værker, i forbindelse med, at disse apparater bringes i omsætning på det nationale område, hvis størrelse udelukkende beregnes i henhold til den hastighed, hvormed kopimaskinen kan tage et antal kopier i minuttet, uden anden forbindelse med den eventuelle skade, som rettighedshaverne lider, og

— et forholdsmæssigt vederlag udelukkende fastsat ved en enhedspris ganget med det antal foretagne kopier, som er forskelligt alt efter, om skyldneren har samarbejdet i opkrævningen af dette vederlag, som opkræves hos fysiske eller juridiske personer, som tager kopier af værker, eller i givet fald, således at disse personer friholdes for deres forpligtelse, af personer, der mod betaling eller gratis stiller et reproduktionsapparat til rådighed for andre.

Såfremt svaret på dette spørgsmål er benægtende, hvilke kriterier, som er relevante og sammenhængende, skal medlemsstaterne da følge, for at kompensationen i overensstemmelse med EU-retten kan anses for rimelig, og at der indføres en rimelig balance mellem de berørte personer?

3) Skal artikel 5, stk. 2, litra a), og artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 fortolkes således, at de tillader medlemsstaterne at tildele halvdelen af den rimelige kompensation, som tilkommer rettighedshaverne, til [forlæggerne] for værker, som ophavsmændene har skabt, uden nogen som helst forpligtelse til, at [forlæggerne] skal lade ophavsmændene drage fordel, selv indirekte, af en del af den kompensation, som de er blevet frataget?

4) Skal artikel 5, stk. 2, litra a), og artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 fortolkes således, at de tillader medlemsstaterne at iværksætte en udifferentieret ordning for opkrævning af den rimelige kompensation til rettighedshavere i form af en fast takst og et beløb for hver foretaget kopi, som forudsætningsvis, men med sikkerhed delvist dækker kopiering af [partiturer] og ulovlige kopier?«

16. Ved mellemdom af 7. februar 2014 meddelte Cour d'appel de Bruxelles Domstolen, at den havde tilladt selskabet Epson Europe BV [9] at indtræde som frivillig intervenient i tvisten i hovedsagen. Domstolen fremsendte følgelig i medfør af artikel 97, stk. 2, i Domstolens procesreglement de processkrifter, der allerede var blevet forkyndt for de berørte, som er omfattet af artikel 23 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, til Epson.

17. Parterne i tvisten i hovedsagen, dvs. HPB, Epson og Reprobel, den belgiske regering, Irland [10] samt den østrigske, den polske, den portugisiske og den finske regering [11] og Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg. HPB, Epson, Reprobel, den belgiske og den tjekkiske regering samt Kommissionen har endvidere afgivet mundtlige indlæg under retsmødet, der blev afholdt den 29. januar 2015.

IV – **Begrebet rimelig kompensation som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), og artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 (det første spørgsmål)**

18. Den forelæggende ret ønsker med det første spørgsmål oplyst, om begrebet »rimelig kompensation«, der er anvendt i artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29, skal fortolkes forskelligt alt efter, om den »reproduktion, der foretages på papir eller et lignende medium ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning«, foretages »af en hvilken som helst bruger« eller »af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle«.

19. Det skal bemærkes, at den forelæggende rets første spørgsmål ikke er helt utvetydigt, hvilket de meget forskellige bemærkninger i såvel de konklusioner som begrundelser, som dette spørgsmål har givet anledning til, viser. En første overfladisk læsning kan således give anledning til den opfattelse, at den forelæggende ret synes at foreslå, at artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 ikke blot kan, men stadig skal fortolkes under hensyn til, i hvilken egenskab en person foretager reprografi af et beskyttet værk, og med hvilket formål denne reprografi foretages, dvs. de kriterier, der er nævnt i samme direktivs artikel 5, stk. 2, litra b). Det er derfor hensigtsmæssigt indledningsvis at klarlægge denne bestemmelses præcise betydning og rækkevidde i forhold til tvisten i hovedsagen ved først at gennemgå den forelæggende rets egne forklaringer.

9 — Herefter »Epson«.

10 — Irland har imidlertid ikke foreslået et svar på det første og det andet præjudicielle spørgsmål.

11 — Den finske regering har imidlertid ikke foreslået et svar på det tredje og det fjerde præjudicielle spørgsmål.

A – *Det første spørgsmåls betydning og rækkevidde*

1. Den foreliggende rets forklaringer

20. Den forelæggende ret har anført, at Domstolen hidtil kun har haft anledning til at tage stilling til begrebet rimelig kompensation i forbindelse med fortolkningen af artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29.

21. Reprobel har imidlertid over for den forelæggende ret anført dels, at hovedsagen alene omhandler artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, dels, at det er nødvendigt at sondre mellem undtagelsen om reprografi i denne sidstnævnte bestemmelse og undtagelsen om privatkopiering i samme direktivs artikel 5, stk. 2, litra b). HPB har heroverfor anført, at eftersom artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 vedrører reproduktion på ethvert medium, finder bestemmelsen ligeledes anvendelse på reprografi foretaget af en fysisk person med henblik på privat brug.

22. Den forelæggende ret har i denne forbindelse anført, at eftersom multifunktionsprintere også anvendes af fysiske personer til privat brug, opstår spørgsmålet, om begrebet rimelig kompensation, der skal fastsættes i forhold til den skade, som rettighedshaveren lider, skal fortolkes på samme måde, når reproduktionen foretages med henblik på privat brug eller enhver anden brug.

2. Analyse af det første spørgsmål

23. Hele vanskeligheden ved det første spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt, skyldes, at selve dette spørgsmåls ordlyd synes at forudsætte, at de »parametre« for den rimelige kompensation for privatkopiering, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, i en vis udstrækning kan kumuleres med den rimelige kompensation for reprografi, der er fastsat i direktivets artikel 5, stk. 2, litra a).

24. Dette er efter min opfattelse imidlertid ikke den betydning, som dette spørgsmål skal tillægges.

25. Det bemærkes indledningsvis, at den forelæggende ret, som det fremgår af selve ordlyden af det forelagte spørgsmål, udelukkende forholder sig til artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, for så vidt som det første spørgsmål udtrykkeligt og udelukkende omhandler »reproduktion, der foretages på papir eller et lignende medium ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning« og ikke i bredere forstand eksempelvis reproduktion foretaget ved hjælp af en multifunktionsprinter.

26. Den foreliggende rets første spørgsmål tager således ikke udgangspunkt i princippet om, at brugen af multifunktionsprintere kan være omfattet af såvel undtagelsen om reprografi i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 som undtagelsen om privatkopiering i det nævnte direktivs artikel 5, stk. 2, litra b) [12].

27. Det bemærkes i denne forbindelse, at det generelt er muligt at anse brugen af multifunktionsprintere til reproduktion af beskyttede værker for at være omfattet af det materielle anvendelsesområde for såvel undtagelsen om reprografi som undtagelsen om privatkopiering som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29.

12 — Generaladvokat Sharpston behandlede denne situation i sit forslag til afgørelse VG Wort m.fl. (C-457/11 – C 460/11, EU:C:2013:34, punkt 40).

28. Ud over disse multifunktionsprinteres primære funktion, som er at foretage kopier af papirdokumenter ved hjælp af en trådforbundet eller trådløs terminal (eksempelvis en computer, en tablet, en smartphone eller et kamera) eller et optagelsesmedium (eksempelvis en ekstern harddisk eller et hukommelseskort), giver disse printere nemlig ikke blot mulighed for at foretage fotokopier eller reprografi af beskyttede værker på papir, hvilket er handlinger, der er omfattet af undtagelsen om reprografi i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, men også at scanne og digitalisere de samme værker samt lagre de filer, der genereres herved, på et elektronisk medium [13], hvilket er handlinger, der kan være omfattet af undtagelsen om privatkopiering i det samme direktivs artikel 5, stk. 2, litra b) [14].

29. Det fremgår imidlertid af sagsakterne, at det for at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar ikke er nødvendigt at afgøre, om brugen af multifunktionsprintere udelukkende er omfattet af undtagelsen om reprografi i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, eller om den også og samtidig er omfattet af undtagelsen om privatkopiering i det nævnte direktivs artikel 5, stk. 2, litra b), navnlig på grund af disse printeres mangeartede funktioner, og heller ikke som følge heraf at afgrænse de to bestemmelsers respektive anvendelsesområde i forhold til de nævnte printere eller i bredere forstand i forhold til enhver form for hybridt reproduktionsudstyr eller -apparat, der kan anvendes til analog eller digital reproduktion af beskyttede værker.

30. Det skal nemlig bemærkes, at den belgiske regering og Reprobel har anført, at artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 er blevet gennemført ved LDA's artikel 22, stk. 1, nr. 4, og at det nævnte direktivs artikel 5, stk. 2, litra b), er blevet gennemført ved LDA's artikel 22, stk. 1, nr. 5. De har endvidere anført, at det er LDA's artikel 22, stk. 1, nr. 4, der skal finde anvendelse i hovedsagen, og ikke LDA's artikel 22, stk. 1, nr. 5.

31. Det må i denne henseende konstateres, at LDA's artikel 22, stk. 1, nr. 5, i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for forelæggelsesafgørelsen, faktisk kun omfattede »reproduktion af lyd- og videoproduktioner, der foretages og alene anvendes til familiemæssig brug«. Det må således heraf udledes, at undtagelsen om privatkopiering i hvert fald ikke før reformen af 31. december 2012, der trådte i kraft den 1. december 2013, fandt anvendelse på multifunktionsprintere, og heller ikke på digitalisering af beskyttede værker ved hjælp af en scanner [15]. Dette er imidlertid kun en konklusion, som den forelæggende ret kan drage, idet Domstolen ifølge fast retspraksis ikke har kompetence til at fortolke national ret.

32. Det spørgsmål, som den forelæggende ret har rejst i denne forbindelse, er imidlertid efter min opfattelse, om og i givet fald i hvilket omfang den rimelige kompensation for undtagelsen om reprografi, der er omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, og som brugen af multifunktionsprintere med henblik på at foretage reprografi af beskyttede værker sædvanligvis, medmindre der foreligger undtagelsesbestemmelser, giver anledning til betaling af, kan »variere« alt efter, om denne brug foretages af en hvilken som helst bruger eller foretages »af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle«, ifølge ordlyden af det nævnte direktivs artikel 5, stk. 2, litra b).

33. Den forelæggende ret ønsker således ikke oplyst, om det er muligt at anvende de parametre, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 i forbindelse med en sag, der vedrører anvendelsen af samme direktivs artikel 5, stk. 2, litra a), men nærmere bestemt og mere præcist, om direktiv 2001/29, for så vidt som den rimelige kompensation skal fastsættes i forhold til den skade, som rettighedshaverne lider som følge af den foretagne reproduktion, indebærer, at der kan eller i givet

13 — Der skal i denne forbindelse ganske vist sondres mellem dels reproduktion af beskyttede værker, der udsendes i digital form (ibooks eller andre værker, der udsendes på CD, DVD eller via internettet), dels reproduktion af beskyttede værker, der udsendes i analog form (bøger, aviser), idet det bemærkes, at det alene er tilladt at kopiere et digitalt værk og at digitalisere et analogt værk, når rettighedshaveren har givet samtykke hertil, eller når sådanne handlinger er omfattet af den ene eller den anden af de undtagelser, der er fastsat i direktiv 2001/29.

14 — Jf. i denne henseende punkt 42-45 i dette forslag til afgørelse.

15 — Det fremgår imidlertid af den rapport til kongen, der gik forud for kongelig anordning af 30. oktober 1997, at denne mulighed allerede havde været drøftet.

fald skal foretages en graduering af den rimelige kompensation, der opkræves for reprografi i forbindelse med brugen af multifunktionsprintere alt efter, om den reproduktion, der foretages, foretages af en fysisk person til privat brug eller af en hvilken som helst anden person til andre formål.

34. Domstolen skal med andre ord tage endeligt og præcist stilling til, om og i givet fald i hvilket omfang direktiv 2001/29 indebærer, at de medlemsstater, der har besluttet at indføre undtagelsen om reprografi i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra a), og som det er tilfældet i hovedsagen, har indført opkrævning af et fast og forholdsmæssigt vederlag for brugen af multifunktionsprintere for at finansiere den rimelige kompensation, der er fastsat i denne bestemmelse, i hvert enkelte tilfælde kan eller skal tage hensyn til, om de nævnte printere bruges af fysiske personer til privat brug.

B – *Hvorvidt der foreligger en differentieret forpligtelse til at opkræve den rimelige kompensation afhængigt af den brug, der gøres af multifunktionsprinterne*

35. Det bemærkes indledningsvis, at medlemsstaterne i henhold til artikel 5, stk. 2, i direktiv 2001/29 ganske enkelt har mulighed for og ikke en forpligtelse til i deres nationale ret at indføre undtagelser eller indskrænkninger i den eneret til reproduktion af ophavsretsbeskyttede værker, der er fastsat i direktivets artikel 2, idet disse undtagelser og indskrænkninger er opregnet i direktivets artikel 5, stk. 2 og 3, herunder undtagelsen om reprografi i direktivets artikel 5, stk. 2, litra a), og undtagelsen om privatkopiering i direktivets artikel 5, stk. 2, litra b).

36. Når medlemsstaterne beslutter at indføre undtagelsen om reprografi eller undtagelsen om privatkopiering, er de imidlertid i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29 forpligtet til at fastsætte bestemmelser om udbetaling af en rimelig kompensation til fordel for indehaverne af eneretten til reproduktion [16].

37. Domstolen har fastslået, at begrebet rimelig kompensation, der er et nødvendigt fælles element ved undtagelsen om reprografi og undtagelsen om privatkopiering, skal anses for et selvstændigt EU-retligt begreb, der fortolkes ensartet i alle medlemsstater [17]. Dette indebærer bl.a., at når medlemsstaterne beslutter at indføre undtagelsen om reprografi eller undtagelsen om privatkopiering, kan de ikke længere frit præcisere parametrene for den rimelige kompensation, der udgør et væsentligt element, på uensartet og ikke-harmoniseret vis [18].

38. Domstolen har imidlertid endvidere fastslået, at eftersom direktiv 2001/29 ikke udtrykkeligt regulerer spørgsmålet, har medlemsstaterne under overholdelsen af princippet om forbud mod forskelsbehandling en vid skønsmargen til at afgrænse de forskellige elementer i ordningen for rimelig kompensation, som de således skal indføre, navnlig med hensyn til at fastlægge, hvilke personer der skal betale denne kompensation, men også hvilken form denne kompensation skal have, hvilke nærmere bestemmelser der skal gælde for den, og hvilket omfang den skal have [19].

39. Som Domstolen har fastslået gentagne gange, skal den rimelige kompensation imidlertid nødvendigvis beregnes på grundlag af kriteriet om en eventuel [20] eller reel skade for rettighedshavernes eneret til reproduktion i forbindelse med indførelsen af undtagelsen fra den pågældende eneret til reproduktion [21].

16 — Jf. senest dom Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 19) og den deri nævnte retspraksis.

17 — Jf. dom Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 33).

18 — Jf. domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 36) og ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 49).

19 — Jf. senest dom Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 19, 20, 30-41, 57 og 59 og den deri nævnte retspraksis).

20 — Jf. navnlig 35. betragtning til direktiv 2001/29 og dom Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 39).

21 — Domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 42), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 47), ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 55) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 21).

40. Det er i lyset af disse hovedprincipper, at den forelæggende rets første spørgsmål skal besvares.

41. I det foreliggende tilfælde skal det først bemærkes, at rammerne for undtagelsen om reprografi og undtagelsen om privatkopiering er defineret i henholdsvis artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29 på grundlag af meget modstridende kriterier [22]. Undtagelsen om reprografi »defineres« ud fra reproduktionsmediet (»på papir eller et lignende medium«) og de anvendte reproduktionsmidler (»ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning«), mens undtagelsen om privatkopiering defineres ud fra reproduktionsmediet (»ethvert medium«) og især identiteten af den person, som foretager reproduktionen (»en fysisk person«) og formålet med reproduktionen (»til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle«).

42. Disse præciseringer udgør ikke egentlige kriterier for definitionen af de to undtagelser, men nærmere elementer, der gør det muligt at afgrænse rammerne for deres respektive anvendelsesområde og dermed i et vist omfang at afgrænse deres *personelle* og *materielle* anvendelsesområde, idet undtagelserne imidlertid har en meget forskellig ordlyd og er undergivet meget forskellige regler.

43. Artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, der ikke er genstand for tvisten i hovedsagen, definerer således i det væsentlige det *personelle* anvendelsesområde for undtagelsen om privatkopiering ved at opstille en dobbelt begrænsning. Fysiske personer har alene ret til at reproducere beskyttede værker i form af privatkopiering og kun til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle. Den rimelige kompensation, som enhver reproduktion af et beskyttet værk skal give anledning til betaling af, medmindre der foreligger undtagelsesbestemmelser, kan følgelig kun opkræves hos de nævnte fysiske personer. Denne bestemmelse begrænser derimod ikke – i hvert fald ikke udtrykkeligt – det *materielle* anvendelsesområdet for undtagelsen om privatkopiering. Bestemmelsen præciserer alene i denne henseende, at den finder anvendelse, uanset hvilket reproduktionsmedium, der anvendes. Som det fremgår af Domstolens praksis, er det nemlig artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, der reelt begrænser det *materielle* anvendelsesområde for undtagelsen om privatkopiering til kun at omfatte digitale reproduktioner.

44. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, som alene er genstand for tvisten i hovedsagen, definerer i det væsentlige det *materielle* anvendelsesområde for undtagelsen om reprografi ved at opstille en tredobbelt begrænsning, og giver dermed en negativ definition af undtagelsen om privatkopiering. Det er kun reproduktioner på papir eller lignende ved hjælp af en fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning, bortset fra trykte noder, der er omfattet af undtagelsen om reprografi.

45. Som Domstolen har fastslået, fastsætter selve ordlyden af artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 en sondring mellem reproduktionsmedierne, dvs. papir eller lignende, og midlet til at foretage denne reproduktion, dvs. enhver fotografisk teknik eller en anden proces med tilsvarende virkning [23].

46. Reproduktionsmediet skal være papir, som nævnes udtrykkeligt, eller ethvert andet »substrat, som skal have lignende karakteristika, dvs. sammenlignelige med og svarende til papirs karakteristika« [24], hvilket udelukker ethvert ikke-analogt reproduktionsmedium og dermed bl.a. digitale medier [25].

22 — Som generaladvokat Sharpston allerede udtalte i sit forslag til afgørelse VG Wort m.fl. (C-457/11 – C 460/11, EU:C:2013:34, punkt 39).

23 — Jf. dom VG Wort m.fl. (C-457/11 – C-460/11, Sml., EU:C:2013:426, præmis 64).

24 — Ibidem, præmis 65.

25 — Ibidem, præmis 67.

47. Det middel, der muliggør en reproduktion på papir eller lignende omfatter ikke alene fotografisk teknik, men også »enhver anden proces med tilsvarende virkning«, dvs. ethvert andet middel, der gør det muligt at nå et resultat lig det, der opnås ved fotografisk teknik, dvs. en analog gengivelse af et værk eller en anden beskyttet frembringelse [26]. Domstolen præciserede således, at undtagelsen om reprografi ikke var støttet på den anvendte teknik, men snarere på det opnåede resultat [27].

48. Det kan således udledes af Domstolens praksis, at en multifunktionsprinters kopimaskinefunktion, der gør det muligt at reproducere beskyttede værker på papir, er omfattet af undtagelsen om reprografi i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, mens dens scannerfunktion, der gør det muligt at reproducere beskyttede værker på et elektronisk medium, dvs. digitalisering af værker, der er udgivet på papir, kan være omfattet af undtagelsen om privatkopiering i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra b). Som jeg allerede har nævnt [28], indgår dette aspekt af problemstillingen ikke i de præjudicielle spørgsmål, som Domstolen er blevet forelagt, idet den nationale lovgiver i hvert fald ikke før reformen af 31. december 2012, der trådte i kraft den 1. december 2013, dvs. efter at anmodningen om præjudiciel forelæggelse var blevet indleveret til Domstolen, havde forholdt sig til denne situation.

49. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 indeholder derimod ikke nogen begrænsninger af, i hvilken egenskab en person kan foretage reproduktion, og af det formål med hvilket reproduktionen foretages. Den rimelige kompensation, som enhver reproduktion i form af reprografi af et beskyttet værk skal give anledning til betaling af, medmindre der foreligger undtagelsesbestemmelser, skal følgelig i princippet opkræves hos enhver person, der foretager en sådan reproduktion [29].

50. Det fremgår af den ovenfor nævnte analyse, foreskriver artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 ikke udtrykkeligt – det er netop dette spørgsmål, Domstolen er blevet forelagt – og forbyder heller ikke formelt de medlemsstater, der har valgt at indføre undtagelsen om reprografi, at graduere opkrævningen af den rimelige kompensation, der skal betales for at bruge multifunktionsprintere til reproduktion af beskyttede værker, afhængigt af det formål, der ligger bag den foretagne reproduktion, og af, i hvilken egenskab en person foretager denne reproduktion.

51. Det skal navnlig fremhæves, at den forelæggende rets første spørgsmål ikke blot kort kan besvares med, at det ikke er muligt at graduere opkrævningen således, da artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, i modsætning til artikel 5, stk. 2, litra b), ikke sondrer mellem i hvilken egenskab en person foretager reproduktion, og det formål, der ligger bag reproduktionen, som følge af grundsætningen om, at der ikke bør sondres, hvor loven ikke sondrer (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*).

52. Den første konklusion, som denne analyse giver mig anledning til at drage, er således, at medlemsstaterne ikke har pligt til at indføre en ordning for opkrævning af en afgift, der har til formål at finansiere den rimelige kompensation for undtagelsen om reprografi, som er omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, der opkræves af multifunktionsprintere og/eller brugen heraf, og som varierer alt efter, i hvilken egenskab en person anvender dem og/eller det formål, der ligger bag brugen af dem.

26 — Ibidem, præmis 68.

27 — Ibidem, præmis 69.

28 — Jf. punkt 29-31 i dette forslag til afgørelse.

29 — Det er væsentligt i denne forbindelse at bemærke, at dette synes at være tilfældet i hovedsagen, som det fremgår af den belgiske regerings forklaringer.

53. Den anden konklusion, der kan udledes heraf, er, at det imidlertid er tilladt medlemsstaterne at indføre en sådan differentieret ordning, for så vidt som den nævnte kompensation til stadighed fastsættes i forhold til den skade, som rettighedshaverne lider som følge af indførelsen af en sådan undtagelse, hvilket indebærer, at en sådan differentiering, skal støttes på objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier [30], således som det nærmere fremgår af den undersøgelse af den forelæggende rets andet præjudicielle spørgsmål, der foretages nedenfor.

54. Jeg foreslår følgelig, at Domstolen besvarer det første spørgsmål med, at artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den ikke pålægger, men giver medlemsstaterne mulighed for at indføre en ordning for opkrævning af en afgift, der har til formål at finansiere den rimelige kompensation for undtagelsen om reprografi, som er omhandlet i denne bestemmelse, der opkræves af multifunktionsprintere og/eller brugen heraf, og som varierer alt efter, i hvilken egenskab en person anvender dem, og/eller det formål, der ligger bag brugen af dem, for så vidt som den nævnte kompensation til stadighed fastsættes i forhold til den skade, som rettighedshaverne lider som følge af indførelsen af denne undtagelse, og en sådan differentiering støttes på objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier.

V – **Fastsættelsen af det faste og det forholdsmæssige vederlag med henblik på finansiering af den rimelige kompensation (det andet spørgsmål)**

55. Den forelæggende ret ønsker med det andet spørgsmål i det væsentlige oplyst, om artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at de tillader medlemsstater med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation, der kræves i henhold til disse bestemmelser, at indføre en ordning med dobbelt vederlag i form af et fast og et forholdsmæssigt vederlag, der har de egenskaber, der kendetegner det i hovedsagen omhandlede vederlag, navnlig under hensyn til den rimelige balance, som det påhviler dem at sikre, mellem de forskellige berørte personers interesser.

56. Før der gives en besvarelse af den forelæggende rets andet spørgsmål, er det hensigtsmæssigt at beskrive de væsentligste egenskaber, der kendetegner de i hovedsagen omhandlede faste og forholdsmæssige vederlag, og derefter foretage en gennemgang af den forelæggende rets forklaringer.

A – *Hovedelementerne i den belgiske ordning for faste og forholdsmæssige vederlag*

57. Reproduktion af beskyttede værker i henhold til undtagelsen om reprografi, der er fastsat i LDA's artikel 22, stk. 1, nr. 4, giver ophavsmænd til og forlæggere [31] for værker på et grafisk medium eller lignende ret til at modtage en rimelig kompensation, der finansieres i form af et fast vederlag i henhold til LDA's artikel 59 og et forholdsmæssigt vederlag i henhold til LDA's artikel 60.

58. Det faste vederlag betales af producenten, importøren eller erhververen inden for Fællesskabet af apparater, som giver mulighed for kopiering af beskyttede værker, når disse apparater bringes i omsætning på det nationale område. Ifølge artikel 1 i kongelig anordning af 30. oktober 1997 defineres importøren og erhververen inden for Fællesskabet som de importører og erhververe, hvis erhvervsvirksomhed består i at forhandle sådanne apparater. Vederlagets størrelse fastsættes i henhold til artikel 2 i kongelig anordning af 30. oktober 1997 afhængigt af det pågældende apparats maksimale hastighed for sort/hvide kopier. Vederlaget udgør 195,60 EUR for multifunktionsprintere af den type, som er omhandlet i hovedsagen (20 til 39 kopier i minuttet).

30 — Hvad angår dette krav jf. dom Copydan Båndkopi (C-463/12, Sml., EU:C:2015:144, præmis 30-41).

31 — Den forelæggende rets tredje spørgsmål omhandler netop denne dualitet af modtagere af den rimelige kompensation.

59. Det forholdsmæssige vederlag skal betales af fysiske eller juridiske personer, der tager kopier af beskyttede værker, eller i givet fald således, at de fysiske personer friholdes for deres forpligtelse af personer, der mod betaling eller gratis stiller et reproduktionsapparat til rådighed for andre [32], på det tidspunkt, hvor kopien af det beskyttede værk foretages [33]. Vederlagets størrelse beregnes på grundlag af det antal kopier, der er foretaget med hvert enkelt apparat, og en takst, der er forskellig alt efter, om skyldneren har samarbejdet i opkrævningen, og som er fastsat til 0,0201 EUR pr. kopi af det beskyttede værk, hvis skyldneren har samarbejdet, og 0,0334 EUR, hvis skyldneren ikke har samarbejdet [34].

60. Dette samarbejde defineres i artikel 10-12 i kongelig anordning af 30. oktober 1997, hvorved der sondres mellem standardiseret samarbejde, som finder anvendelse på undervisningsinstitutioner og institutioner, der foretager offentligt udlån [35], og generelt samarbejde, der finder anvendelse på de øvrige skyldnere [36], uanset i hvilken egenskab de handler [37], og efter nærmere bestemmelser, der varierer alt efter de kriterier, der er specificeret i artikel 12, stk. 3, i kongelig anordning af 30. oktober 1997.

61. For at kunne anses for at have samarbejdet skal skyldneren i forhold til det forholdsmæssige vederlag bl.a. og generelt have opfyldt sin pligt til over for forvaltningsselskabet at angive antallet af kopier for den pågældende periode og til at betale et foreløbigt beløb svarende til det angivne antal kopier af beskyttede værker (generelt samarbejde) eller til et antal kopier af beskyttede værker, der fastsættes i henhold til en standardiseret takstoversigt (standardiseret samarbejde).

B – *Den forelæggende rets forklaringer*

62. Den forelæggende ret har først anført, at den rimelige kompensation i overensstemmelse med Domstolens praksis nødvendigvis skal beregnes på grundlag af kriteriet om den skade, som ophavsmænd til beskyttede værker lider i forbindelse med indførelsen af undtagelsen. Den forelæggende ret har imidlertid bemærket, at Domstolen har præciseret, at den blotte mulighed for, at apparaterne kan kopiere, er tilstrækkelig til at begrunde anvendelsen af den rimelige kompensation, og er derfor af den opfattelse, at spørgsmålet fortsat er, hvorledes denne kompensation fastsættes uden at blive vilkårlig.

63. Den forelæggende ret har endvidere anført, at eftersom medlemsstaterne skal tage hensyn til de mest relevante kriterier ved fastsættelsen af den rimelige kompensation under hensyntagen til, at den ikke helt kan adskilles fra de forhold, som udgør skaden, opstår spørgsmålet om, medlemsstaterne har mulighed for eller pligt til ikke at fastsætte noget vederlag i de tilfælde, hvor skaden er minimal.

64. Den forelæggende ret undersøger derefter belgisk ret og konstaterer, at der er taget hensyn til den maksimale hastighed, hvormed et apparat kan tage en sort/hvid kopi, som det mest relevante kriterium, idet der ikke tages hensyn til apparatets anvendelse til hjemmebrug eller kommerciel brug eller dets tekniske egenskaber som f.eks. dens forskellige funktionaliteter. Den forelæggende ret har endvidere

32 — Jf. LDA's artikel 60, hvortil der henvises i artikel 1, nr. 14, i kongelig anordning af 30. oktober 1997, som definerer debitoren i forhold til det forholdsmæssige vederlag.

33 — Jf. artikel 15 i kongelig anordning af 30. oktober 1997.

34 — Disse takster udgør henholdsvis 0,0251 EUR og 0,0151 EUR pr. kopi af det beskyttede værk, der foretages ved hjælp af apparater, som anvendes af en undervisningsinstitution eller en institution, der foretager offentligt udlån. Disse takster ganges i øvrigt med to for farvekopier.

35 — Artikel 11 i kongelig anordning af 30. oktober 1997. Disse institutioner defineres i denne kongelige anordnings artikel 1, nr. 16 og 17.

36 — Artikel 12 i kongelig anordning af 30. oktober 1997.

37 — Jf. de forklaringer, der fremgår af den rapport til kongen, der gik forud for kongelig anordning af 30. oktober 1997, *Moniteur belge*, s. 29874, på s. 29895.

anført, at selv om det faste vederlag for scannere ikke kan overstige en bestemt procentdel af prisen, er der for så vidt angår de andre apparater ingen henvisning til apparaternes pris, hvilket bl.a. gør sig gældende for multifunktionsapparater, der pålægges det højeste beløb af de takster, der kan finde anvendelse.

65. Den forelæggende ret har på baggrund af denne gennemgang konkluderet, at det er tilladt at spørge, om det faste vederlag af multifunktionsprintere, der opkræves hos producenter, importører og erhververe, kumuleret med det forholdsmæssige vederlag, som brugerne betaler, ikke er højere end erstatningen for den skade, som brugen af disse printere forvolder, om denne kompensation er rimelig, og om der faktisk opretholdes en rimelig balance mellem ophavsretsindehavernes rettigheder og interesser og de interesser og rettigheder, der tilkommer brugerne af beskyttede frembringelser.

C – *Analyse*

1. Formaliteten

66. Der er ingen grund til at bruge megen tid på spørgsmålet om, hvorvidt det andet præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, hvilket Reprobel har anfægtet, idet der ikke kan herske tvivl herom. Tvisten i hovedsagen omhandler ganske vist hovedsageligt producenter af multifunktionsprintere, der i denne egenskab kun skal betale det faste vederlag og ikke det forholdsmæssige vederlag. Det forholder sig imidlertid ikke desto mindre således, at den forelæggende rets andet præjudicielle spørgsmål vedrører såvel de to vederlag hver især som ordningen med dobbelt vederlag i sin helhed.

2. Realiteten

67. Der henvises indledningsvis til, at det, når der henses til den nationale lovgivnings anvendelsesområde og af de grunde, der er anført ovenfor, ikke er fornødent, at Domstolen foretager en fortolkning af artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29.

68. Det skal dernæst bemærkes, at Domstolens praksis vedrørende undtagelsen om privatkopiering i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29 kan overføres analogt til undtagelsen om reprografi i samme direktivs artikel 5, stk. 2, litra a), under forudsætning af, at den grundlæggende ret til ligebehandling, der er fastsat i artikel 20 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder [38] overholdes.

69. Det følger i det foreliggende tilfælde af Domstolens praksis, at den rimelige kompensation har til formål på tilfredsstillende vis at godtgøre ophavsretsindehaverne for reproduktion af beskyttede værker, der foretages uden deres tilladelse, hvorfor kompensationen skal anses for en modydelse for disse indehaveres skade som følge af en sådan reproduktion [39]. Den rimelige kompensation skal derfor nødvendigvis beregnes på grundlag af kriteriet om skade for ophavsretsindehaverne i forbindelse med indførelsen af den pågældende undtagelse, såsom den i hovedsagen omhandlede undtagelse om reprografi [40].

38 — Dom VG Wort m.fl. (C-457/11 – C-460/11, EU:C:2013:426, præmis 73).

39 — Jf. domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 39 og 40) og VG Wort m.fl. (C-457/11 – C-460/11, EU:C:2013:426, præmis 75).

40 — Jf. domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 42) og Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 47).

70. Domstolen har endvidere fastslået, at for så vidt som bestemmelserne i direktiv 2001/29 ikke udtrykkeligt regulerer dette spørgsmål, har medlemsstaterne en vid skønsmargen med hensyn til at fastsætte formen og finansierings- og opkrævningsbestemmelserne for denne kompensation såvel som dens størrelse [41].

71. Det tilkommer navnlig medlemsstaterne på deres område at fastlægge de kriterier, der er mest relevante for at sikre, at det pågældende direktiv overholdes inden for de grænser, der er fastsat ved EU-retten, under hensyn til de særlige omstændigheder i hver enkelt sag [42]. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at dette ikke indebærer, at medlemsstaterne har pligt til blandt en række i øvrigt upræcise kriterier at »vælge« de kriterier, der er mest relevante, men ganske enkelt, at det påhviler dem i overensstemmelse med formålene med direktiv 2001/29 og mere generelt EU-retten at fastsætte de kriterier, som de anser for relevante.

72. Selv om bestemmelserne i direktiv 2001/29 ikke udtrykkeligt regulerer spørgsmålet om, hvem der skal anses for skyldner i forhold til den rimelige kompensation, og medlemsstaterne derfor har en vid skønsmargen i denne henseende [43], påhviler det endvidere i princippet den person, der har givet anledning til en sådan skade, dvs. den, som foretager reproduktion af et beskyttet værk uden at søge forudgående tilladelse fra rettighedshaveren, at erstatte det lidte tab ved at finansiere den godtgørelse, der udbetales til den pågældende indehaver [44].

73. Domstolen har imidlertid udtalt, at det i praksis kan være vanskeligt at identificere de personer, der ved deres reproduktionshandlinger påfører indehaverne af eneretten til reproduktion skade, og at forpligte disse til at erstatte disse indehavere denne skade [45]. Domstolen har endvidere udtalt, at skaden vil kunne opstå ved hver eneste private brug, der individuelt vurderet kan vise sig at være minimal, og derfor ikke vil give anledning til en betalingsforpligtelse som anført i den sidste sætning i 35. betragtning til direktiv 2001/29 [46].

74. Domstolen har følgelig fastslået, at det står medlemsstaterne frit med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation i henhold til den ene af undtagelserne at indføre et vederlag ikke blot for de brugere af reproduktionsudstyr- og apparater, der foretager reproduktion af beskyttede værker og derved forvolder skade for rettighedshaverne, men også for de personer, der råder over sådant udstyr og sådanne apparater, og som i den forbindelse retligt eller faktisk giver disse brugere adgang til dette udstyr eller disse apparater eller tilbyder disse brugere kopieringsservice [47].

75. For at sikre en rimelig balance mellem interesserne hos indehaverne af eneretten til reproduktion og interesserne hos brugerne af udstyr og apparater, skal en sådan ordning imidlertid for det første gøre det muligt for de betalingspligtige at overvælte udgiften til vederlaget på prisen for at stille det samme udstyr og de samme apparater til rådighed for disse brugere eller på prisen for

41 — Jf. 35. betragtning til direktiv 2001/29 og domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 37), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 20) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 20).

42 — Jf. dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 21 og 22). Jf. ligeledes analogt dom VEWA (C-271/10, EU:C:2011:442, præmis 35.)

43 — Jf. hvad angår undtagelsen om privatkopiering domme Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, præmis 23) og Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 20). Jf. hvad angår undtagelsen om reprografi dom VG Wort m.fl. (C-457/11 – C-460/11, EU:C:2013:426, præmis 74).

44 — Jf. domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 44 og 45), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 23) og ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 51).

45 — Jf. domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 46), Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, præmis 27), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 24) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 23).

46 — Jf. dom Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 46).

47 — Jf. hvad angår undtagelsen om privatkopiering domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 46 og 50), Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, præmis 27 og 29), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 24) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 23 og 43). Jf. hvad angår undtagelsen om reprografi dom VG Wort m.fl. (C-457/11 – C 460/11, EU:C:2013:426, præmis 76).

kopieringsservicen, således at de nævnte brugere endeligt bærer vederlagsbyrden [48]. Den nævnte ordning skal dernæst støttes på det forhold, at der består en nødvendig sammenhæng mellem anvendelsen af vederlaget på det nævnte udstyr og de nævnte apparater, og brugen af disse til reproduktion af beskyttede værker [49], hvilket kan indebære, at det er nødvendigt at sikre en ret til tilbagebetaling af ethvert uberettiget udbetalt vederlag, der er effektiv og ikke gør tilbagebetalingen uforholdsmæssig vanskelig [50].

76. Det er i lyset af disse præciseringer, at den forelæggende rets andet spørgsmål skal besvares, idet der først skal foretages en særskilt undersøgelse af henholdsvis det faste vederlag og det forholdsmæssige vederlag, og derefter en undersøgelse af ordningen for rimelig kompensation i sin helhed. Det kan nemlig ikke udelukkes, at det faste vederlag og det forholdsmæssige vederlag hver for sig opfylder de krav, der er nævnt ovenfor, men at de samlet og kumulativt betragtet må anses for uforholdsmæssige og for at forrykke den »rimelige balance«, der skal findes mellem interesserne for indehaverne af eneretten til reproduktion og interesserne for brugerne af reprografiudstyr og -apparater.

77. Det skal i denne henseende indledningsvis bemærkes, at de to vederlag, der har til formål at finansiere den rimelige kompensation, der kræves i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, imidlertid slet ikke følger samme logik. Det faste vederlag, der opkræves af reprografiudstyr og -apparater, hviler på en vurdering af den eventuelle skade, som brugen af det nævnte udstyr og de nævnte apparater kan forvolde for rettighedshaverne, og dermed på en forudgående vurdering af sandsynligheden for, at den nævnte brug vil forvolde skade. Det forholdsmæssige vederlag, der opkræves af det angivne antal reproduktioner af beskyttede værker, hviler derimod på en fastlæggelse af den faktiske skade, som den nævnte brug forvolder for rettighedshaverne og dermed på en efterfølgende opgørelse af den faktiske skade, som disse rettighedshavere har lidt.

a) Det faste vederlag

78. Det faste vederlag, der er indført ved den belgiske lovgivning, har to hovedkendetegn. For det første erlægges det nævnte vederlag af producenten, importøren eller erhververen af reprografiudstyr og -apparater, herunder de omhandlede multifunktionsprintere, når dette udstyr og disse apparater bringes i omsætning. For det andet fastsættes det faste vederlags størrelse under hensyn til den eventuelle skade, som brugen af dette udstyr og disse apparater kan forvolde for rettighedshaverne, idet selve skaden vurderes på grundlag af den maksimale hastighed for sort/hvide kopier pr. minut.

79. Det faste vederlag må derfor hovedsageligt anses for at udgøre en afgift på salget af det udstyr og de apparater, der kan foretage reprografi af beskyttede værker, og som opkræves indirekte hos køberne. Det bemærkes nemlig, at det er ubestridt, at producenter, importører og erhververe inden for Fællesskabet af det nævnte reprografiudstyr og de nævnte apparater, der er udpeget som dem, der skal erlægge det faste vederlag, kan overvælte dette vederlag på deres detailsalgspris, således at dette vederlag i sidste ende altid betales af slutkøberne, dvs. enten de personer, der kan bruge dette udstyr eller disse apparater til at reproducere bl.a. beskyttede værker, eller de personer, der stiller dette udstyr eller disse apparater til rådighed for sådanne personer i forbindelse med leveringen af reprografitjenester, og som selv har mulighed for at overvælte vederlaget på prisen for de nævnte tjenester.

48 — Jf. hvad angår undtagelsen om privatkopiering domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 46 og 49), Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, præmis 27 og 28), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 24 og 25) og ACI Adam m.fl. (C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 5). Jf. hvad angår undtagelsen om reprografi dom VG Wort m.fl. (C-457/11 – C 460/11, EU:C:2013:426, præmis 76 og 77).

49 — Jf. hvad angår undtagelsen om privatkopiering dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 28 og 33).

50 — Jf. dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 30-34).

80. Som anført af den belgiske og den østrigske regering, kan indførelsen af et sådant fast vederlag anses for begrundet i den omstændighed, at der foreligger objektive praktiske vanskeligheder med hensyn til at identificere de personer, der foretager reprografi af beskyttede værker, og med hensyn til at pålægge dem at betale den rimelige kompensation.

81. Det bemærkes i denne henseende, at den omstændighed, at den belgiske lovgivning også foreskriver et forholdsmæssigt vederlag, der opkræves af den faktiske brug af reprografiudstyr og -apparater, ikke i sig selv kan udgøre et bevis for, at indførelsen af det faste vederlag er ubegrundet, for så vidt som det fjerner enhver praktisk vanskelighed ved at opkræve en rimelig kompensation, når der foretages reprografi af beskyttede værker. Et andet spørgsmål er derimod spørgsmålet om, hvorvidt dualiteten i den ordning for rimelig kompensation, som den belgiske lovgiver har indført, dvs. kumulation af det faste vederlag og det forholdsmæssige vederlag, opfylder de krav til en rimelig balance, der følger af direktiv 2001/29, hvilket jeg vil undersøge nedenfor.

82. Det står fast, at det faste vederlag, der er fastsat i den belgiske lovgivning, skal sikre den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29, og som indebærer, at tre aspekter skal undersøges.

83. Denne rimelige balance kan for det første kun sikres, når der foreligger den nødvendige sammenhæng mellem anvendelsen af det faste vederlag på reprografiudstyr og -apparater og disses formodede brug til reproduktion af beskyttede værker.

84. Eftersom det faste vederlag faktisk opkræves i forbindelse med, at alle de former for udstyr og apparater, der kan bruges til at foretage reprografi af beskyttede værker som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, må det i det foreliggende tilfælde i princippet antages, at der foreligger en sådan sammenhæng. Som Domstolen har haft lejlighed til at fastslå i en anden sammenhæng, foreligger der i forhold til de personer, som erhverver multifunktionsprintere, såsom de i hovedsagen omhandlede, en berettiget formodning om, at de fuldt ud drager fordel af rådigheden over disse og dermed udnytter alle funktionerne ved dette udstyr og disse apparater, således at det forhold alene, at de kan anvendes til at foretage reprografi, er tilstrækkeligt til at begrunde anvendelsen af det faste vederlag [51].

85. For det andet indebærer den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29, endvidere, at det skal undersøges, om de forskellige niveauer for det faste vederlag, der er fastsat i den belgiske lovgivning, forbliver inden for de grænser, der er fastsat i EU-retten, herunder navnlig proportionalitetsprincippet.

86. Som nævnt ovenfor, råder medlemsstaterne ganske vist over en vid skønsmargen bl.a. med hensyn til at fastsætte niveauet for den rimelige kompensation, der skal betales i henhold til undtagelsen om reprografi. Den frihed, som medlemsstaterne har, er imidlertid ikke ubegrænset. De skal anvende de relevante kriterier under hensyn til de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde [52], og sørge for, at udøvelsen af deres skønsbeføjelse ikke har en negativ indvirkning på det indre markeds funktion og således ikke er i strid med de formål, der forfølges med direktiv 2001/29 [53]. Da den rimelige kompensation og den ordning, der ligger til grund herfor, skal have sammenhæng med den skade, som rettighedshaverne lider som følge af de foretagne reproduktioner, skal denne kompensations størrelse fastsættes af de kompetente myndigheder, i princippet under hensyntagen til den relative størrelse af udstyrets eller apparatets kapacitet til fremstilling af reproduktioner af beskyttede værker [54].

51 — Jf. analogt vedrørende optagelsesmedier, der er egnede til reproduktion af beskyttede værker, og som stilles til rådighed for fysiske personer med henblik på privatkopiering, domme Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 54-56), Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 41 og 42) og Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 24 og 25).

52 — Jf. dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 21 og 22).

53 — Jf. navnlig 31. betragtning til direktiv 2001/29.

54 — Jf. dom Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 21 og 27).

87. I det foreliggende tilfælde tilkommer det den forelæggende ret at undersøge, om de forskellige takster, der er fastsat i den belgiske lovgivning, og som gradueres efter den maksimale hastighed pr. minut, hvormed kopimaskiner kan tage en sort/hvid kopi, og som for vidt angår multifunktionsprintere kan ende med at tredoble detailsalgsprisen, står i rimeligt forhold til den eventuelle skade, som salget af disse apparater udgør.

88. Det er i denne henseende korrekt, som den belgiske regering har anført, at kriteriet om den maksimale hastighed pr. minut, hvormed kopimaskiner, som det faste vederlags forskellige takster er fastsat på baggrund af, kan tage sort/hvide kopier, er et kriterium, der i et vist omfang objektivt set fastlægger udstyrets og apparaternes eventuelle skadeevne. Det er omvendt ligeledes korrekt, at prisen på udstyret eller apparatet ikke er et objektivt element, der kan fastlægge denne skadeevne.

89. Det er imidlertid ikke desto mindre korrekt, at den eventuelle skade, der følger af, at en fysisk person køber en multifunktionsprinter, såsom de i hovedsagen omhandlede, til privat brug, ikke på nogen måde kan sammenlignes med den eventuelle skade, der følger af, at en juridisk person, såsom et offentligt bibliotek, køber den samme printer til brug for dets personale eller *endog* stiller den til rådighed for offentligheden. Selv om der er tale om den samme kopihastighed, kan en multifunktionsprinters eventuelle skadeevne, når der netop tages hensyn til dens mange forskellige funktioner og dens meget forskellige brugsformål, ikke på nogen måde sammenlignes med den eventuelle skadeevne, som en maskine, der er specielt indrettet til at masseproducere fotokopier, har.

90. Den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29, og som indebærer, at niveauet for det faste vederlag ikke kan betragtes fuldstændigt isoleret fra de poster, der indgår i det tab, som rettighedshaverne lider [55], vil derfor sikres langt bedre, såfremt der ud over kriteriet om kopihastighed blev taget hensyn til andre objektivt målelige elementer, såsom arten eller brugen af det udstyr eller det apparat, der er bragt i omsætning, som den belgiske regering netop nævnte i sit indlæg, men derefter afviste.

91. Lovgivers vurdering af, hvilken eventuel skadeevne reprografiudstyr og -apparater har, bør i det mindste støttes på andre objektive og ajourførte oplysninger, herunder statistiske oplysninger, således at der skabes en vis sammenhæng mellem de forskellige takster for det faste vederlag og omfanget af den eventuelle skade, der er forbundet med de forskellige former for udstyr og apparater.

92. Det bemærkes i denne henseende, at forholdet mellem den takst, der anvendes på de multifunktionsprintere, som kan tage 20-39 sort/hvide kopier pr. minut, nemlig 195,60 EUR, og den takst for det forholdsmæssige vederlag, der anvendes på hver enkelt kopi af et beskyttet værk i forhold til en person, der har samarbejdet, nemlig 0,0201 EUR, svarer til, at der foretages ca. 9 731 kopier af beskyttede værker. Den belgiske regering har imidlertid ikke fremlagt nogen præcise oplysninger, der kan »troværdiggøre«, at det reelt er sandsynligt, at en fysisk persons brug af en multifunktionsprinter til privat brug kan forvolde en skade af et sådant omfang.

93. Det skal i det foreliggende tilfælde bemærkes, at den belgiske regering har anført, at indførelsen af det faste vederlag skete på grundlag af de forudgående studier, der er redegjort for i den rapport til kongen, der gik forud for den kongelige anordning af 30. oktober 1997. I det foreliggende tilfælde indeholdt denne rapport en række statistiske oplysninger, der omhandlede den pågældende periode, om de forskellige former for reprografiudstyr og -apparater, som var omfattet af det faste vederlag, idet der blev sondret mellem kopimaskiner, telefax, duplikatorer og offset-maskiner, og idet der for hver enkelt af disse var angivet antallet af anvendte apparater, deres gennemsnitlige salgspris og antallet af kopier, som de gav mulighed for at foretage. Det fremgik endvidere heraf, at »det faste vederlags størrelse fastsættes afhængigt af den faktiske brug, der gøres af apparatet på markedet«

55 — For nu at gentage det udtryk, som Domstolen anvendte vedrørende artikel 5, stk. 1, i Rådets direktiv 92/100/EØF af 19.11.1992 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret (EFT L 346, s. 61), jf. dom af 30.6.2011, VEWA (C-271/10, EU:C:2011:442, præmis 37).

hovedsageligt på grundlag af »de oplysninger, som tilvejebringes af producenternes repræsentanter«. Denne hensyntagen til brugen af apparatet kommer imidlertid kun til udtryk i form af den klassificering af kopimaskiner i syv kategorier, der defineres i henhold til den hastighed pr. minut, hvormed der kan tages sort/hvide kopier.

94. Domstolen råder i øvrigt ikke over de studier, som forvaltningsselskabet i henhold til artikel 26, stk. 1, i kongelig anordning af 30. oktober 1997, havde pligt til regelmæssigt at foretage, og som sammenstiller en række præcise statistiske oplysninger vedrørende bl.a. mængden af foretagne kopier af beskyttede værker og deres fordeling pr. erhvervssektor.

95. Det påhviler imidlertid under alle omstændigheder den forelæggende ret at vurdere alle sagens omstændigheder. Det tilkommer således den forelæggende ret at vurdere relevansen af det kriterium, som lovgiver har opstillet med henblik på at fastsætte taksterne for det faste vederlag og at drage konsekvenserne heraf. Det tilkommer den forelæggende ret dernæst at vurdere, om de forskellige takster for det faste vederlag kan anses for at stå i rimeligt forhold til omfanget af den eventuelle skade, som rettighedshaverne lider som følge af, at de i hovedsagen omhandlede multifunktionsprintere er bragt i omsætning.

96. Den rimelige balance, der kræves ifølge Domstolens praksis, indebærer endelig og for det tredje, at det skal undersøges, om det faste vederlag under alle omstændigheder skal ledsages af muligheden for at opnå tilbagebetaling af det faste vederlag, der eventuelt er betalt uberettiget [56].

97. Det skal i denne henseende bemærkes, at Domstolen hidtil kun har fastslået, at der bestod et sådant tilbagebetalingskrav i en meget speciel sammenhæng, nemlig i den situation, hvor en afgift var blevet opkrævet af salg af reproduktionsmedier i henhold til undtagelsen om privatkopiering i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29. Den i hovedsagen omhandlede situation er imidlertid ikke fuldstændig sammenlignelig med den situation, der var genstand for sagen Amazon.com International Sales m.fl.

98. I lighed med de reproduktionsmedier, der var genstand for denne sag, kan multifunktionsprintere efter deres art ganske vist bruges til meget forskellige formål, hvoraf visse former for brug, såsom kopiering af personlige dokumenter, ligger fuldstændig uden for området for reprografi af beskyttede værker. Det ville følgelig være i strid med den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29, at kræve af de personer, der kun anvender sådanne multifunktionsprintere til formål, der ligger uden for området for reproduktion af beskyttede værker, at de skal betale et sådant vederlag.

99. Det er imidlertid væsentligt at holde sig for øje, at undtagelsen om privatkopiering, som det er nævnt i forbindelse med undersøgelsen af det første præjudicielle spørgsmål, har et mere snævert *personelt* anvendelsesområde end anvendelsesområdet for undtagelsen om reprografi. Undtagelsen om privatkopiering finder kun anvendelse på de fysiske personer, der ønsker at foretage kopier af beskyttede værker til privat brug, og det er derfor forholdsvis enkelt at indføre en ordning for vederlag for privatkopiering, der opkræves af alle optagelsesmedier, og som suppleres af en mekanisme, der gør det muligt at foretage tilbagebetaling til de personer, der fremsætter et berettiget krav herom.

100. Reproduktion af beskyttede værker i henhold til undtagelsen om reprografi skal derimod i princippet give anledning til en rimelig kompensation, uanset hvem der foretager reproduktionen. Som den østrigske regering har anført, er det forbundet med betydelige praktiske vanskeligheder at foretage kontrol af den brug af de multifunktionsprintere, der anvendes til reproduktion af beskyttede værker, hos hver enkelt fysisk eller juridisk person, der har erhvervet en sådan printer, hvilket netop er selve baggrunden for, at det faste vederlag er berettiget.

56 — Jf. dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 30-32).

101. Den omstændighed, at det faste vederlag ikke suppleres af en tilbagebetalingsmekanisme, kan følgelig ikke i sig selv anses for at udgøre et indgreb i den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29. Et helt andet spørgsmål er derimod spørgsmålet om, hvorvidt den omstændighed, at der ikke er indført en tilbagebetalingsmekanisme i forbindelse med det faste vederlag for de personer, der pålægges at betale det forholdsmæssige vederlag, kan udgøre et indgreb i den nævnte balance, hvilket jeg vil undersøge nedenfor.

b) Det forholdsmæssige vederlag

102. Det forholdsmæssige vederlag, der er indført ved den belgiske lovgivning, fremstår i det væsentlige som en afgift på brugen eller den faktiske udnyttelse af alle former for udstyr og apparater, der kan anvendes til at foretage reprografi af beskyttede værker, såsom de i hovedsagen omhandlede multifunktionsprintere, hvis størrelse i princippet fastsættes under hensyntagen til den faktiske skade, som denne brug eller udnyttelse reelt har forvoldt rettighedshaverne. Det forholdsmæssige vederlag betales nemlig enten direkte af erhververen/brugeren af det reprografiudstyr eller de reprografiapparater, der foretager reproduktion af beskyttede værker, eller væltes over på disse af de personer, der stiller sådant udstyr eller sådanne apparater til deres rådighed. Det forholdsmæssige vederlags størrelse fastsættes endvidere i givet fald på grundlag af de erklæringer, der afgives af brugerne af reprografiudstyret eller -apparaterne, idet disse erklæringer indeholder en angivelse af det antal kopier af beskyttede værker, der er foretaget i en bestemt periode, eller de oplysninger, der er nødvendige i denne henseende.

103. Det kan derfor umiddelbart konstateres, at den belgiske lovgivning ved således direkte eller indirekte at lade brugerne af reprografiudstyret og -apparaterne bære udgiften til det forholdsmæssige vederlag i forhold til det antal reproduktioner af beskyttede værker, som de foretager, sikrer en retfærdig opkrævning såvel for rettighedshaverne som for de nævnte brugere af den kompensation, der kræves i henhold til direktiv 2001/29, og opfylder således de krav til en rimelig balance, der er foreskrevet heri.

104. Det skal imidlertid bemærkes, at parterne ikke er enige om det *personelle* anvendelsesområde for det forholdsmæssige vederlag. Den belgiske regering har nemlig anført, at vederlaget ikke betales af den enkelte bruger af reprografiudstyr og -apparater, uden imidlertid at angive de elementer, der kan begrunde denne påstand, der ikke følger af den belgiske lovgivning. Reprobel har under retsmødet oplyst, at det forholdsmæssige vederlag kun opkræves af de store brugere eller copy shops, dvs. erhvervsdrivende, der foretager en betydelig mængde kopier, og anført, at opkrævning af det nævnte vederlag hos borgerne ville være praktisk, men også juridisk, umuligt, idet den overvågning, som dette ville kræve, ville udgøre et indgreb i retten til respekt for privatlivet. Efter Epsons opfattelse anvendes det nævnte vederlag tværtimod, uden at der foretages en sondring mellem brugerne eller formålene med reproduktionen.

105. Det bemærkes i denne henseende, at det ikke tilkommer Domstolen at fortolke national ret, og Domstolen kan derfor blot henvise den forelæggende ret til at undersøge dette punkt, idet det præciseres, at den konklusion, som den forelæggende ret drager, når der henses til den skønsmargen, som medlemsstaterne råder over, alene bør have betydning for vurderingen af, om det er foreneligt med kravene i direktiv 2001/29 at kumulere det faste vederlag og det forholdsmæssige vederlag.

106. Det er imidlertid de nærmere bestemmelser for fastsættelsen af det forholdsmæssige vederlags størrelse, der varierer alt efter, om brugeren samarbejder, som påkalder sig den største interesse. Epson og Kommissionen har navnlig anført, at dette samarbejde ikke har nogen forbindelse med skaden, og at det forholdsmæssige vederlag derfor er uforholdsmæssigt og forrykker den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29.

107. Det skal i denne henseende igen bemærkes, at medlemsstaterne råder over en vid skønsmargen med hensyn til at fastsætte såvel den rimelige kompensations størrelse som de nærmere bestemmelser om opkrævning af dette vederlag. Det forholder sig ikke desto mindre således, at de forskellige takster, der anvendes i forhold til de skyldnere, der skal betale det forholdsmæssige vederlag alt efter, om de samarbejder eller ikke, skal begrundes ved et objektivt og rimeligt kriterium, der står i forhold til de forfulgte formål.

108. I det foreliggende tilfælde er det forholdsmæssige vederlag, der har til formål at finansiere den rimelige kompensation, der kræves i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, baseret på, at der foretages en fastlæggelse af det antal kopier af beskyttede værker, som brugerne af reprografiudstyr og -apparater faktisk har foretaget i en bestemt periode, og er derfor i høj grad afhængig af, at de nævnte brugere samarbejder.

109. Når der henses til formålet, de midler, der lovligt kan indføres for at nå det nævnte formål, og de udgifter, som en sådan indførelse kan medføre, synes den graduering af størrelsen af det forholdsmæssige vederlag, der opkræves af hver enkelt reproduktion alt efter, om de nævnte brugere samarbejder, ikke i sig selv at være fuldstændig vilkår eller åbenbart urimelig.

110. Den belgiske regering har imidlertid ikke har på nogen måde redegjort for de omstændigheder, der kan begrunde forskellen i form af en fordobling mellem de anvendte beløb. Hverken LDA, den kongelige anordning af 30. oktober 1997 eller den rapport til kongen, der gik forud for denne anordning, indeholder oplysninger, der særligt har til formål at godtgøre, at denne forskel er objektivt begrundet ved de supplerende udgifter, der er forbundet med at opkræve det forholdsmæssige vederlag i de tilfælde, hvor skyldneren ikke samarbejder, og dette selvom Conseil d'État nævnte dette punkt i sin udtalelse af 9. juli 1997 vedrørende det forslag til en kongelig anordning, der blev vedtaget den 30. oktober 1997 [57].

111. Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret under hensyn til de bemærkninger, som den belgiske ret har fremsat i denne forbindelse, at undersøge, om denne beløbsforskel er objektivt begrundet og står i forhold til det forfulgte formål.

c) Ordningen for dobbelt vederlag i sin helhed

112. Det står tilbage at undersøge, om direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at det er til hinder for en ordning med dobbelt vederlag i form af det faste vederlag og det forholdsmæssige vederlag, som den belgiske lovgiver har indført. Der er nærmere bestemt tale om at undersøge, om det, når der henses til det krav om en rimelig balance, der er opstillet i direktiv 2001/29, kan anses for lovligt at foretage kumulativ opkrævning af et forholdsmæssigt vederlag hos de personer, der bruger reprografiudstyr eller -apparater, og som beregnes i henhold til det antal kopier af beskyttede værker, som de faktisk har foretaget i en bestemt periode, og som derfor har til formål at kompensere for de reelle og faktiske skader, som rettighedshaverne har lidt, selv om de samme personer allerede må anses for direkte eller indirekte at have betalt det faste vederlag, som opkræves på det tidspunkt, hvor det anvendte udstyr eller apparat erhverves.

113. Det skal i denne forbindelse straks påpeges, at det, som det fremgår af de ovenfor anførte betragtninger, i princippet står medlemsstaterne frit, for så vidt som såvel de nærmere bestemmelser om opkrævning som den rimelige kompensations størrelse er omfattet af den skønsmargen, som tilkommer medlemsstaterne, at finansiere den rimelige kompensation for undtagelsen om reprografi

57 — Jf. bemærkningerne til artikel 6, *Moniteur belge* af 7.11.1997, s. 29910.

ved enten at opkræve et fast vederlag eller et forholdsmæssigt vederlag, under forudsætning af, at sådanne vederlag ikke udgør et indgreb i den rimelige balance mellem interesserne for indehaverne af eneretten til reproduktion og interesserne for brugerne af reprografiudstyr og -apparater, der kræves i henhold til direktiv 2001/29.

114. Den kumulative opkrævning hos den samme person af det faste vederlag, der opkræves i forbindelse med erhvervelsen af reprografiudstyret eller -apparatet, og det forholdsmæssige vederlag, der opkræves i forbindelse med den faktiske brug af dette udstyr eller dette apparat til reproduktion af beskyttede værker, er i princippet ikke forenelig med de krav til en rimelig balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29 [58].

115. Eftersom den belgiske lovgivning foreskriver et forholdsmæssigt vederlag, der skal svare til den skade, som rettighedshaverne lider som følge af, at reprografiudstyr og -apparater faktisk bruges til reproduktion af beskyttede værker, kan opkrævningen hos den samme person af et yderligere fast vederlag, der skal svare til den eventuelle skade, som salget af dette udstyr eller disse apparater antages at forvolde for rettighedshaverne, nemlig i denne udformning i princippet ikke anses for at overholde det krav om balance, som kræves i henhold til direktiv 2001/29.

116. Også selv om medlemsstaterne, hvilket er blevet påpeget flere gange [59], i henhold til direktiv 2001/29 har en vid skønsmargen med hensyn til at fastsætte formen, finansierings- og opkrævningsbestemmelserne såvel som den mulige størrelse af en passende kompensationer, er den skønsmargen, som de således er indrømmet, ikke ubegrænset og skal under alle omstændigheder sikre overholdelsen af den rimelige balance, der kræves i henhold til dette direktiv. Den nationale lovgiver kan navnlig ikke tilsidesætte princippet om forbud mod forskelsbehandling under udøvelsen af nævnte skøn eller udøve det vilkårligt. Ved under visse omstændigheder at pålægge de personer, som bruger reprografiudstyr eller -apparater, de har erhvervet, til at kopiere, en pligt til at betale såvel et fast som et forholdsmæssigt vederlag, har den belgiske lovgiver, uden at begrunde dette, forykket den rimelige balance, det påhviler ham at opretholde mellem rettighedshavernes rettigheder og interesser og de pågældende personers rettigheder og interesser.

117. Endelig kan det forholdsmæssige vederlag, der skal sikre den rimelige balance, der kræves i henhold til direktiv 2001/29, bedst muligt, for så vidt som dette vederlag fastsættes alt efter den i princippet reelle skade, som rettighedshaverne faktisk har lidt, mere præcist kun opkræves, såfremt det godtgøres, at dette vederlags størrelse fastsættes netop under hensyn til det faste vederlag, der allerede er betalt, eller såfremt skyldneren kan kræve tilbagebetaling af det faste vederlag, som den pågældende har betalt direkte i forbindelse med erhvervelsen af det anvendte reprografiudstyr eller -apparat, eller opnå fradrag for det beløb, som den pågældende indirekte har betalt i form af det faste vederlag.

118. Et hvilket som helst andet resultat ville nemlig næsten nødvendigvis indebære, at én og samme person pålægges at dobbeltfinansiere den rimelige kompensation, der kræves i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29, hvilket ville være i strid med den rimelige balance, der kræves i henhold til det nævnte direktiv. Det er imidlertid ikke blevet hævdet, og der er intet i sagsakterne, der gør det muligt for Domstolen at fastslå, at den i hovedsagen omhandlede belgiske lovgivning opfylder den ene af de to betingelser. Det påhviler imidlertid den forelæggende ret at foretage den nødvendige efterprøvelse i denne henseende og at drage de konklusioner, der følger heraf.

58 — Det er endvidere vigtigt at bemærke i denne forbindelse, at den belgiske regering ikke har fremlagt nogen oplysninger, der objektivt kan begrunde, hvorfor det udelukkende er juridiske personer, der er pligtige at betale det faste vederlag kumulativt med det forholdsmæssige vederlag, og ikke fysiske personer, der ikke er underlagt en pligt til at betale det forholdsmæssige vederlag.

59 — Jf. bl.a. punkt 38 og 70 i dette forslag til afgørelse.

d) Konklusioner

119. På baggrund af de ovenfor anførte betragtninger når jeg frem til følgende tre konklusioner.

120. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at det i princippet ikke er til hinder for en national lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, der med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation, der ifølge denne bestemmelse skal betales i henhold til undtagelsen om reprografi, foreskriver opkrævning af et fast vederlag hos producenterne, importørerne eller erhververne af reprografiudstyr og -apparater i forbindelse med, at dette udstyr og disse apparater bringes i omsætning, når, for det første, det faste vederlag opkræves på en sammenhængende måde, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, for det andet, producenterne, importørerne eller erhververne kan overvælte det beløb, som de skal betale på brugerne af det nævnte udstyr eller de nævnte apparater, og, for det tredje, det faste vederlags størrelse står i rimeligt forhold til omfanget af den eventuelle skade, som rettighedshaverne lider, når det nævnte udstyr eller de nævnte apparater bringes i omsætning, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

121. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at det principielt ikke er til hinder for en national lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, der med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation, der ifølge denne bestemmelse skal betales i henhold til undtagelsen om reprografi, foreskriver opkrævning af et forholdsmæssigt vederlag, der er fastsat ved at gange antallet af foretagne reproduktioner med en eller flere takster, og som opkræves hos fysiske og juridiske personer, der bruger reprografiudstyr og -apparater til reproduktion af beskyttede værker, eller således at disse personer friholdes for deres forpligtelse af personer, der stiller sådant udstyr eller sådanne apparater til rådighed for andre, når, for det første, dette vederlag opkræves på en sammenhængende måde, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og, for det andet, de forskellige takster, der anvendes, støttes på objektive, rimelige og forholdsmæssige kriterier, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

122. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, der med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation, der skal betales i henhold til den undtagelse om reprografi, som den fastsætter, foreskriver en successiv og kumulativ opkrævning hos én og samme person af et fast vederlag i forbindelse med erhvervelsen af et reprografiudstyr eller -apparat og endvidere af et forholdsmæssigt vederlag for brugen af dette udstyr eller apparat til reproduktion af beskyttede værker, uden at der i forbindelse med det forholdsmæssige vederlag faktisk tages hensyn til det beløb, der er betalt i form af det faste vederlag, og uden at foreskrive muligheden for, at denne person kan opnå tilbagebetaling af eller fradrag for det betalte faste vederlag.

VI – **Modtagerne af kompensationen (tredje spørgsmål)**

123. Den forelæggende ret ønsker med det tredje spørgsmål oplyst, om artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den tillader medlemsstaterne at tildele halvdelen af den rimelige kompensation, som ifølge denne bestemmelse tilkommer forlæggerne af værker, som ophavsmændene har skabt, uden nogen forpligtelse til, at forlæggerne skal lade ophavsmændene drage fordel, selv indirekte, af en del af denne kompensation.

124. Artikel 2, litra a), i direktiv 2001/29 foreskriver alene en eneret for ophavsmænd til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis for så vidt angår deres værker.

125. Forlæggerne er således ikke nævnt blandt de indehavere af eneretten til reproduktion, der er beskyttet i henhold til direktiv 2001/29, i modsætning til f.eks. fremstillere af fonogrammer eller producenter af den første filmoptagelse, der er omfattet af henholdsvis dette direktivs artikel 2, litra c) og d), herunder de investeringer, der er nødvendige for at fremstille varer som f.eks. fonogrammer, film eller multimedieprodukter, som anses for betydelige, og som derfor kan begrunde en passende retlig beskyttelse [60].

126. Det bemærkes endvidere, at artikel 4 i direktiv 2001/29 alene tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf.

127. Forlæggerne kan derfor i princippet ikke anses for modtagere af den rimelige kompensation, der skal betales i henhold til undtagelserne til den nævnte eneret til reproduktion, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29, og som kun skal udbetales til de rettighedshavere, der er omhandlet i det nævnte direktivs artikel 2, eller i det mindste kun udbetales til rettighedshaverne eller personer, der afleder deres ret fra dem.

128. Domstolen har nemlig fastslået, at direktiv 2001/29 ikke pålægger medlemsstaterne at foretage kontant udbetaling af hele den rimelige kompensation til rettighedshaverne eller personer, der afleder deres ret fra dem, og direktivet forbyder heller ikke disse medlemsstater inden for rammen af den vide skønsmargen, som de råder over, at fastsætte, at en del af denne kompensation ydes i form af en indirekte kompensation med institutioner med sociale og kulturelle formål, der er oprettet til deres fordel, som mellemled, for så vidt som disse institutioner faktisk kommer rettighedshaverne til gode, og institutionernes arbejdsmetoder ikke er diskriminerende [61].

129. En sådan ordning, hvor den rimelige kompensation oppebæres indirekte, opfylder et af formålene med den passende retlige beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, der er omhandlet i direktiv 2001/29, der, således som det fremgår af 10. og 11. betragtning til direktivet, består i at sikre de nødvendige ressourcer til skabelsesprocessen og kulturproduktion i Europa, således at rettighedshaverne kan fortsætte deres kreative og kunstneriske arbejde, og i at garantere skabende og udøvende kunstneres uafhængighed og værdighed [62].

130. Forlæggerne kan imidlertid ikke på nogen måde sidestilles med institutioner med sociale og kulturelle formål, der er oprettet til ophavsmændenes fordel, og det er ikke blevet hævdet og endnu mindre godtgjort, at det vederlag, der udbetales til forlæggerne, i sidste ende faktisk kommer ophavsmændene til gode.

131. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal derfor fortolkes således, at den er til hinder for, at medlemsstaterne tildeler en del af den rimelige kompensation, der er fastsat i denne bestemmelse, til forlæggere for værker, som ophavsmændene har skabt, uden at der fastsættes en forpligtelse for forlæggerne til at lade ophavsmændene drage fordel, selv indirekte, af denne del af kompensationen.

132. Ifølge den belgiske regerings og Reprobels forklaringer udgør det vederlag, som betales til forlæggerne, imidlertid et *sui generis*-vederlag, som den belgiske lovgiver indførte uden for rammerne af direktiv 2001/29 af specifikke kulturpolitiske grunde.

60 — Jf. tiende betragtning til direktiv 2001/29.

61 — Jf. dom Amazon.com International Sales m.fl. (C-521/11, EU:C:2013:515, præmis 49, 50 og 53).

62 — Ibidem, præmis 52.

133. Det bemærkes indledningsvis i denne henseende, at den belgiske regering på ingen måde har hævdet, at denne rimelige *sui generis*-kompensation er omfattet af 36. betragtning til direktiv 2001/29[63], således at dette vederlag skal kompensere f.eks. for den skade, der forvoldes ved »reproduktionshandlinger, som foretages af offentligt tilgængelige biblioteker, uddannelsesinstitutioner eller museer, eller af arkiver, og som ikke har til formål at opnå direkte eller indirekte økonomiske eller kommercielle fordele«, som omhandlet i dette direktivs artikel 5, stk. 2, litra c).

134. Det bemærkes endvidere, at den fortolkning af den belgiske lovgivning, som Reprobel og den belgiske regering foreslår, og som ikke fremgår af forelæggelsesafgørelsen, hovedsageligt henviser til forarbejderne til kongelig anordning af 30. oktober 1997. Det fremgår af punkt 2.1 i den rapport til kongen[64], der gik forud for denne kongelige anordning, at de oprindelige rettighedshavere, der har krav på at modtage vederlag, er ophavsmændene og forlæggerne, idet ophavsmand i LDA's artikel 6, stk. 1, defineres som den fysiske person, der skaber værket. Det fremgår endvidere af den nævnte rapport, at selv om LDA ikke definerer, hvad der forstås ved forlægger, anerkender LDA et *ab initio* -vederlagskrav, der ikke kan sidestilles med en ophavsrettighed.

135. Det skal endvidere bemærkes, at Conseil d'État i sin udtalelse af 9. juli 1997 vedrørende det forslag til en kongelig anordning, der blev vedtaget den 30. oktober 1997, ganske enkelt anførte, at det vederlag, der er fastsat i LDA's artikel 59, og som skal betales for reproduktion af beskyttede værker, skal betales til de ophavsmænd og forlæggere, hvis værker faktisk er blevet reproduceret, og at ophavsmændene og forlæggerne skal tildeles halvdelen af dette vederlag i henhold til LDA's artikel 61, stk. 3.

136. Den belgiske lovgiver har således ved LDA's artikel 59-61 indført dels den rimelige kompensation, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 til fordel for ophavsmænd, dels et særligt vederlag til fordel for forlæggere, idet begge vederlag opkræves samtidigt og efter de samme nærmere bestemmelser.

137. Det bemærkes på baggrund af disse betragtninger, at det inden for rammerne af den præjudicielle sag ikke tilkommer Domstolen at fortolke national ret og *endnu mindre* at vurdere, om en medlemsstat har foretaget en korrekt fortolkning af sin egen nationale lovgivning. Det tilkommer derfor den forelæggende ret at undersøge, om der i den nationale lovgivning er indført et egentligt vederlag til forlæggere, der adskiller sig fra den rimelige kompensation, der skal betales til ophavsmænd i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29.

138. Det skal i dette perspektiv bemærkes, at den forelæggende rets tredje spørgsmål skal forstås således, at det ønskes oplyst, om direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at det er til hinder for, at medlemsstaterne ved siden af direktivets krav kan indføre et særligt vederlag til fordel for forlæggere af beskyttede værker, såsom de i hovedsagen omhandlede.

139. Jeg finder, at dette spørgsmål i princippet skal besvares benægtende, dog med den følgende præcisering.

140. Som det fremgår af titlen til direktiv 2001/29, harmoniserer dette direktiv kun visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder, og det indeholder ingen bestemmelser, der er til hinder for medlemsstaternes mulighed for at indføre et særligt vederlag til fordel for forlæggere, såsom det i hovedsagen omhandlede, som har til formål at kompensere for den skade, som disse forlæggere lider som følge af salget og brugen af reprografiudstyr og -apparater.

63 — I denne betragtning præciseres, at »[m]edlemsstaterne kan fastsætte bestemmelser om rimelig kompensation til rettighedshavere, også når de anvender de fakultative undtagelsesbestemmelser, der ikke indeholder krav om en sådan kompensation«.

64 — Jf. under II – Mécanisme de la licence légale, punkt 2.1., s. 29878.

141. Det ville kun eventuelt forholde sig anderledes i det tilfælde, hvor det godtgøres, at indførelsen af dette særlige vederlag til fordel for forlæggerne ville have en negativ indvirkning på den rimelige kompensation, der skal betales til ophavsmændene i forbindelse med anvendelsen af direktiv 2001/29. Når det erindres, at medlemsstaterne råder over en vid skønsmargen med hensyn til at fastsætte bl.a. størrelsen af den rimelige kompensation, der er fastsat i artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29, skal det imidlertid bemærkes, at det ikke fremgår af sagsakterne, at opkrævningen og udbetalingen af vederlag til forlæggerne er til skade for den rimelige kompensation, der skal betales til ophavsmændene.

142. Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at foretage den nødvendige efterprøvelse i denne forbindelse.

143. Direktiv 2001/29 skal derfor fortolkes således, at det ikke er til hinder for, at medlemsstaterne indfører et særligt vederlag til fordel for forlæggere, der har til formål at kompensere for den skade, som disse lider som følge af salget og brugen af reprografiudstyr og -apparater, for så vidt som denne opkrævning og udbetaling ikke skader den rimelige kompensation, der skal betales til ophavsmændene i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29. Det tilkommer den forelæggende ret at foretage den nødvendige efterprøvelse i denne forbindelse.

VII – **Opkrævning af den rimelige kompensation af partiturer (det fjerde spørgsmål)**

144. Den forelæggende ret ønsker med det fjerde spørgsmål i det væsentlige oplyst, om artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den tillader medlemsstaterne at indføre en ordning for opkrævning af den rimelige kompensation, der dækker kopiering af partiturer og ulovlige kopier.

145. Besvarelsen af dette spørgsmål kræver, at der sondres mellem reprografi af partiturer og reprografi af ulovlige kopier.

146. Det bemærkes indledningsvis, at Domstolen i dommen i sagen ACI Adam m.fl.[65], fastslog, at artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, sammenholdt med denne artikels stk. 5, skulle fortolkes således, at den var til hinder for en national lovgivning, som ikke foretager en sondring mellem den situation, hvor den kilde, fra hvilken en reproduktion til privat brug foretages, er lovlig, og den situation, hvor denne kilde er ulovlig. Denne dom blev bekræftet ved Copydan Båndkopi-dommen[66]. Jeg er af den opfattelse, at artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 ud fra en analog betragtning og af de samme grunde skal fortolkes på samme måde for så vidt angår reprografi af ulovlige kopier.

147. Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 udelukker endvidere udtrykkeligt partiturer fra anvendelsesområdet for undtagelsen om reprografi. Direktiv 2001/29 kan derfor ikke og af grunde, der i det væsentlige er identiske med dem, som Domstolen lagde til grund i Copydan Båndkopi-dommen[67], fortolkes således, at den giver medlemsstaterne mulighed for at indføre en ordning for opkrævning af den rimelige kompensation, der dækker kopiering af partiturer.

148. Jeg foreslår derfor, at Domstolen fastslår, at artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at medlemsstaterne indfører en ordning for opkrævning af den rimelige kompensation, der dækker kopiering af partiturer og ulovlige kopier.

65 — C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 20-58.

66 — C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 74-79.

67 — C-463/12, EU:C:2015:144, præmis 74-79.

VIII – **Forslag til afgørelse**

149. Jeg foreslår følgelig, at Domstolen besvarer de fire præjudicielle spørgsmål, som Cour d'appel de Bruxelles har forelagt, således:

»1) Artikel 5, stk. 2, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet skal fortolkes således, at den ikke pålægger, men giver medlemsstaterne mulighed for at indføre en ordning for opkrævning af en afgift, der har til formål at finansiere den rimelige kompensation for undtagelsen om reprografi, som er omhandlet i denne bestemmelse, der opkræves af multifunktionsprintere og/eller brugen heraf, og som varierer alt efter, i hvilken egenskab en person anvender dem, og/eller det formål, der ligger bag brugen af dem, for så vidt som den nævnte kompensation til stadighed fastsættes i forhold til den skade, som rettighedshaverne lider som følge af indførelsen af denne undtagelse, og en sådan differentiering støttes på objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier.

2) Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den i princippet ikke er til hinder for en national lovgivning såsom den i hovedsagen omhandlede, der med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation, der ifølge denne bestemmelse skal betales i henhold til undtagelsen om reprografi, foreskriver:

— opkrævning af et fast vederlag hos producenterne, importørerne eller erhververne af reprografiudstyr og -apparater i forbindelse med, at dette udstyr og disse apparater bringes i omsætning, når, for det første, det faste vederlag opkræves på en sammenhængende måde, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, for det andet, producenterne, importørerne eller erhververne kan overvælte det beløb, som de skal betale, på brugerne af dette udstyr eller disse apparater, og, for det tredje, det faste vederlags størrelse står i rimeligt forhold til omfanget af den eventuelle skade, som rettighedshaverne lider, når det nævnte udstyr eller de nævnte apparater bringes i omsætning, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, eller

— opkrævning af et forholdsmæssigt vederlag, der er fastsat ved at gange antallet af foretagne reproduktioner med en eller flere takster, og som opkræves hos fysiske og juridiske personer, der bruger reprografiudstyr og -apparater til reproduktion af beskyttede værker, eller således at disse personer friholdes for deres forpligtelse af personer, der stiller sådant udstyr eller sådanne apparater til rådighed for andre, når, for det første, dette vederlag opkræves på en sammenhængende måde, der ikke er udtryk for forskelsbehandling, og, for det andet, de forskellige takster, der anvendes, støttes på objektive, rimelige og forholdsmæssige kriterier, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal derimod fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, der med henblik på finansieringen af den rimelige kompensation, der skal betales i henhold til den undtagelse om reprografi, som den fastsætter, foreskriver en successiv og kumulativ opkrævning hos én og samme person af et fast vederlag i forbindelse med erhvervelsen af et reprografiudstyr eller -apparat og endvidere af et forholdsmæssigt vederlag for brugen af dette udstyr eller apparat til reproduktion af beskyttede værker, uden at der i forbindelse med det forholdsmæssige vederlag faktisk tages hensyn til det beløb, der er betalt i form af det faste vederlag, og uden at foreskrive muligheden for, at denne person kan opnå tilbagebetaling af eller fradrag for det betalte faste vederlag.

3) Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal derfor fortolkes således, at den er til hinder for, at medlemsstaterne tildeler en del af den rimelige kompensation, der er fastsat i denne bestemmelse, til forlæggere for værker, som ophavsmændene har skabt, uden at der fastsættes en forpligtelse for forlæggerne til at lade ophavsmændene drage fordel, selv indirekte, af denne del af kompensationen.

Direktiv 2001/29 skal imidlertid fortolkes således, at det ikke er til hinder for, at medlemsstaterne indfører et særligt vederlag til fordel for forlæggere, der har til formål at kompensere for den skade, som disse lider som følge af salget og brugen af reprografiudstyr og -apparater, for så vidt som denne opkrævning og udbetaling ikke skader den rimelige kompensation, der skal betales til ophavsmændene i henhold til artikel 5, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2001/29. Det tilkommer den forelæggende ret at foretage den nødvendige efterprøvelse i denne forbindelse.

4) Artikel 5, stk. 2, litra a), i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at medlemsstaterne indfører en ordning for opkrævning af den rimelige kompensation, der dækker kopiering af partiturer og ulovlige kopier.«